

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Ekonomske, socijalne i kulturne pravne u euromediterranskoj regiji“**(samoinicijativno mišljenje)**

(2018/C 081/06)

Izjaviteljica: **Helena DE FELIPE LEHTONEN**

Odluka Plenarne skupštine:	30.3.2017.
Pravni temelj:	pravilo 29. stavak 2. Poslovnika samoinicijativno mišljenje
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za vanjske odnose
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	28.9.2017.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	18.10.2017.
Plenarno zasjedanje br.:	529
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	123/0/1

1. Zaključci i preporuke

1.1. Važnost gospodarskih i socijalnih organizacija te civilnog društva općenito već se u Deklaraciji iz Barcelone ⁽¹⁾ iz 1995. ističe kao nužan čimbenik za promicanje postupne izgradnje prostora mira i stabilnosti, zajedničkog blagostanja i dijaloga između kultura i civilizacija iz različitih mediteranskih zemalja, društava i kultura na Sredozemlju. Organizacije civilnog društva na Sredozemlju trenutačno su prostori uključivosti, sudjelovanja i dijaloga s tijelima javne vlasti, uključujući s lokalnim vlastima, u cilju promicanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u mediteranskoj regiji. EGSO smatra da je potrebno **osnažiti ulogu gospodarskih i socijalnih vijeća** u zemljama u kojima postoje te **promicati njihovu uspostavu** u zemljama u kojima su se ugasila ili se nikad nisu razvila, uz jačanje sinergije među različitim uključenim dionicima. U okviru promicanja tih prava gospodarska i socijalna vijeća te gospodarske i socijalne organizacije trebaju uspostaviti partnerstva kako bi se olakšalo ostvarivanje prava i unaprijedila njihova djelotvornost.

1.2. Žene su žrtve rodnih stereotipa koji stvaraju političke, gospodarske i obrazovne prepreke s ozbiljnim posljedicama za društveni razvoj. EGSO poziva na smanjenje golemog jaza koji postoji između zakonskih odredbi i stvarnosti. U tu svrhu smatra da je hitno potrebno osigurati sredstva za obrazovanje i osvješćivanje skupina zaduženih za osiguravanje učinkovite provedbe tog zakonodavstva. Kako bi se ojačala prava, EGSO preporučuje da se lokalne uprave povežu s akterima koji djeluju na raznim poljima u tim društvima: organizacijama, gospodarskim i socijalnim dionicima, civilnim društvom i njegovim mrežama u području rodne ravnopravnosti. Osim toga, taj se rad treba oslanjati na doprinose sveučilišta i specijaliziranih instituta.

1.3. Prijetnji nasilnog ekstremizma treba se suprotstaviti suočavanjem s njegovim višestrukim uzrocima koji nadilaze sigurnosna pitanja. U toj zadaći gospodarske i socijalne organizacije trebaju imati vodeću ulogu, i to u suradnji s institucijama i mrežama koje se bave međukulturnim i međuvjerskim dijalogom kako bi postigle veći učinak te u svoje aktivnosti uključile **kulturnu baštinu, umjetničke izričaje i kreativne industrije**. EGSO potiče Europsku komisiju i države članice Unije za Mediteran da te aktivnosti međukulturnog dijaloga promiču i među socijalnim dionicima te da tako osnaže specijalizirane organizacije koje godinama rade na Sredozemlju, kao što je Zaklada Anna Lindh ⁽²⁾. Kad je riječ o baštini, EGSO potiče veću suradnju na zaštiti kulturne baštine, koju danas ugrožavaju oružani sukobi i nasilne organizacije.

⁽¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/barcelona-declaration-adopted-at-the-euro-mediterranean-conference-2728-november-1995/>

⁽²⁾ <http://www.annalindhfoundation.org/>

1.4. **Ekonomska, radnička i socijalna prava** od presudne su važnosti za gospodarski razvoj, kao i za razvoj demokratskog društva. Središnji elementi tih prava su slobodno poduzetništvo, sloboda udruživanja i sindikalnog djelovanja, kolektivno pregovaranje te socijalna zaštita na polju zdravstva, obrazovanja ili starije životne dobi. Kao što je to već istaknula Međunarodna organizacija rada (MOR) povodom svog osnivanja i u Deklaraciji iz Philadelphije, gospodarski ustroj nužno mora biti podređen socijalnoj pravdi, koja bi trebala biti glavni cilj svih nacionalnih i međunarodnih politika. U Deklaraciji iz Philadelphije ističe se da su „gospodarstvo i financije sredstva u službi ljudi”.

1.5. **Mediji** imaju presudnu ulogu u oblikovanju međusobnih pogleda i predodžbi te su ključan pokretač poboljšanja međukulturnog dijaloga i poticanja poštovanja, tolerancije i međusobnog poznavanja. EGSO stoga pozdravlja pokretanje projekata kojima se želi osigurati poštovanje različitosti i kojima se promiču informacije bez predrasuda, stereotipa i iskrivljenih predodžbi. Osim toga, potiče povećano djelovanje tih instrumenata praćenja, izobrazbe i osvješćivanja protiv rasizma i islamofobije u medijima te potiče promicanje mehanizama suradnje i zajedničkih platformi profesionalnog razvoja, kako deontoloških tako i onih za zaštitu slobode izražavanja.

1.6. Obrazovanje je glavni način društveno-gospodarske mobilnosti, a time i mogućeg unapređenja kvalitete života. S druge strane, nejednake obrazovne mogućnosti ugrožavaju stabilnost i sigurnost u regiji. EGSO stoga potiče zajedničko djelovanje u svrhu poboljšanja kvalitete osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, visokoškolskog obrazovanja i stručnog osposobljavanja putem razmjene iskustava u kurikulumnom razvoju i metodološkim inovacijama. S druge strane, EGSO smatra da je ključno premostiti jaz u znanju između dviju obala Sredozemlja i, u tu svrhu, predlaže promicanje zajedničkih mreža znanja i istraživanja koje doprinose prijenosu i protoku znanja, kao i poticanje mobilnosti nastavnika, studenata, članova akademske zajednice i istraživača te potporu prijevodima njihovih radova, osobito s arapskoga i na arapski.

1.7. **Neformalno obrazovanje** nužna je dopuna jer doprinosi oblikovanju društava koja obilježavaju veća uključivost i pluralizam. EGSO smatra da je potrebno ojačati sinergije između formalnog i neformalnog obrazovanja i poticati tu vrstu obrazovanja kao instrument osnaživanja kulture mira i cjeloživotnog učenja. EGSO stoga poziva na dodjelu znatnijih sredstava **neformalnom obrazovanju** te na promicanje prijenosa iskustava i znanja između Europe i južnog Sredozemlja.

1.8. Kako bi se osnažilo uključivo i konkurentno gospodarstvo, potrebno je podupirati **digitalnu i tehnološku uključenost** građana. U tu svrhu, EGSO ističe potrebu poticanja regionalnih i lokalnih projekata koji će građane osposobiti za upotrebu novih tehnologija, poduzetništvo i digitalizaciju, kao i osnaživanja **inicijativa na području sudjelovanja građana i promicanja digitalnog osposobljavanja** i stvaranja dostojanstvenih radnih mjesta, kao što su inicijative za socijalne i digitalne inovacije u gradovima (Labs).

2. Kontekst

2.1. Nada u promjene koja se proširila među arapskom mladeži uzdrmla je 2011. godine političke sustave čiji su temelji, neočekivano, dovedeni u pitanje. Tunis, Egipat, Libija i Jemen svrgnuli su političke vođe, ali ih je sudbina odvela u vrlo različitim smjerovima: od tvrdokorne tuniske tranzicije kojoj pogoduje dinamično civilno društvo preko otvorenih sukoba u Libiji i Jemenu do promjene režima u Egiptu. Sirija je uvučena u krvavi rat, koji je u međuvremenu poprimio regionalne i međunarodne razmjere. Iz tog je razloga došlo do tragičnog raseljavanja stanovništva i nezabilježenih migracijskih kretanja koja su destabilizirala cijelo euromediterransko područje.

2.2. Osim promjene režima, željelo se uspostaviti pravedniji i uključiviji sustav, političke slobode, socijalnu pravdu, mogućnosti, dostojanstvo. Očekivanja su ostala neispunjena jer se promjene nisu odrazile na socijalnom planu, čemu su doprinjele konkretne političke okolnosti, unutar i izvan tih zemalja. Šest godina poslije, legitimni zahtjevi za ekonomska, socijalna i kulturna prava još uvijek su aktualni, ali neriješeni, te i dalje predstavljaju moguć uzrok nestabilnosti u regiji.

2.3. EGSO stoga smatra da glavni prioritet treba biti postizanje mira i demokracije u cijeloj regiji te poštovanja ljudskih i temeljnih prava svih njezinih građana.

2.4. Temeljna prava – neupitna i neotuđiva

2.4.1. EGSO potiče sve zemlje južnog i istočnog Sredozemlja da se pridržavaju Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima⁽³⁾ i Povelje o temeljnim pravima Europske unije⁽⁴⁾. Istodobno ističe važnost načela i vrijednosti laicizma, kao i zaštite prava osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama⁽⁵⁾.

2.4.2. EGSO naglašava ključni značaj zaštite razine kvalitete pristojnog života svih osoba. EGSO ističe osiguranje pristupa pitkoj vodi i hrani u dostatnoj količini i po povoljnim uvjetima, dovoljan pristup energiji radi sprječavanja energetske isključenosti, kako pojedinaca tako i zajednice, razvoj zdravstva te promicanje pristojnog okoliša.

2.4.3. Isto tako, i s obzirom na posebne okolnosti kroz koje prolazi regija, treba moći osigurati, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini, pravo na pristojno stanovanje ili, u njegovu nedostatku, na pristojno utočište/sklonište za pojedince i obitelji. Osim toga, EGSO smatra da je potrebno osigurati pravo na uključivu i dostojnu obnovu u pogođenim područjima, bilo da su posrijedi posljedice prirodnih katastrofa ili oružanih sukoba.

2.5. Pravo na dostojanstveni rad – čimbenik socijalne stabilnosti i napretka

2.5.1. EGSO smatra da društva susjednih zemalja trebaju uložiti zajednički napor za veću uključivost i koheziju. Isto tako, njihovim je gospodarstvima potreban preustroj i inovacije radi stvaranja dostojanstvenih radnih mjesta kao ključnog elementa održivog razvoja.

2.5.2. Osim toga, EGSO ističe potrebu jamčenja prava na kojima se trebaju temeljiti ta opisana načela. U tom smislu valja osigurati pravo na dostojanstveni rad u tim zemljama, neovisno o statusu, vjerskoj pripadnosti ili nacionalnosti.

2.5.3. EGSO smatra da je neophodno poduzeti mjere za promicanje dostojanstvenog rada kao čimbenika socijalne stabilnosti, u skladu s onim što se u Deklaraciji MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu i Prilogu o njezinoj primjeni i praćenju⁽⁶⁾ te u Međunarodnom paktu o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima⁽⁷⁾ promiče kao osnova za izbjegavanje siromaštva, te potiče na potpisivanje tih dokumenata. Stoga je od presudne važnosti očuvati temeljna radna prava kao što su pravo na udruživanje, na osnivanje sindikata ili pridruživanje sindikatu prema vlastitom izboru, pravo na štrajk, stvarno priznanje prava na kolektivno pregovaranje, kao i pravo na zdravstvene i sigurnosne uvjete na radu te na plaću.

2.5.4. Nužno je, u skladu s prijedlogom MOR-a, razraditi i pravo na stanovanje u cilju zaštite cjelokupnog stanovništva, a posebice njegovih najugroženijih skupina. Neophodno je i suzbiti kršenje osnovnih prava kao što su iskorištavanje djece ili prisilni rad, kao i promicati pristup žena ili osoba s invaliditetom radu.

2.6. Poduzetništvo – temeljni pokretač gospodarskog razvoja

2.6.1. Europska unija smatra da postoji pet ključnih čimbenika mira, stabilnosti, sigurnosti i blagostanja u euromediterranskom području: gospodarski razvoj putem modernizacije i diversifikacije gospodarstava; jačanje poduzetničkog ekosustava i inovacijsko poduzetništvo; stvaranje radnih mjesta putem stručnog osposobljavanja, osobito za mlade; razvoj privatnog sektora, osobito malih i srednjih poduzeća; te energetska i okolišna održivost⁽⁸⁾. Ističe se otvaranje kvalitetnih radnih mjesta kao temelja za gospodarski prosperitet te poticanje ženskog poduzetništva i poduzetničke sinergije na obje obale Sredozemlja.

EGSO s druge strane smatra da su ti čimbenici neodvojivi od društvenog razvoja s obzirom na to da se stabilnost, sigurnost i blagostanje uvijek temelje na integraciji i socijalnoj koheziji.

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>

⁽⁵⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Minorities.aspx>

⁽⁶⁾ <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-es/index.htm>

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/ES/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

⁽⁸⁾ http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_es.pdf

2.6.2. Zajednička komunikacija kao odlučujući čimbenik za razvoj tih gospodarstava ističe potrebu omogućivanja i osiguravanja privatnog poduzetništva pod ravnopravnim uvjetima. Stoga treba očuvati pravni okvir kojim se jamči pravo na privatno vlasništvo, kao i njegova nepovredivost u skladu s pravnim okvirom.

2.6.3. EGSO također pridaje važnost tomu da javna tijela štite slobodno i pravedno tržišno natjecanje, kojim se jamči ravnopravnost poduzetnika. Stoga se temeljnim smatra osiguravanje ravnopravnih uvjeta pri pristupu financiranju i dostupnosti usluga mikrofinanciranja, kao i jamčenje nekorumpirane javne uprave posvećene pružanju javnih usluga.

2.7. Pravo na stvaranje i inovacije – jamstvo raznovrsnog gospodarstva i dodane vrijednosti

2.7.1. Ministarskom izjavom Unije za Mediteran o digitalnom gospodarstvu⁽⁹⁾ promiče se uključivi i transverzalni utjecaj novih tehnologija na kulturnom, socijalnom, gospodarskom, upravnom i sigurnosnom polju.

2.7.2. Osim toga, EGSO podupire pristup Zajedničke komunikacije u vezi s potrebom diversifikacije i razvoja gospodarstava mediteranske regije na održiv i uključiv način.

2.7.3. EGSO ističe nužnost da se, prilikom osmišljavanja novih programa, izrade programi EU-a za euromeditransko područje namijenjeni razvoju inovativnosti, čime bi se omogućio daljnji gospodarski razvoj te regije, uz očuvanje individualnog i kolektivnog prava na stvaranje i inovacije. To pravo podrazumijeva priznavanje prava na intelektualno vlasništvo, pravo na dijeljenje i širenje tih inovacija i pravo na pristup novim tehnologijama.

2.7.4. EGSO kao pravo, svojstveno inovativnosti, priznaje digitalnu uključivost i slobodan pristup internetu, kako individualno tako i kolektivno.

2.8. Pravo na kvalitetno obrazovanje – stup ljudskog razvoja

2.8.1. Obrazovanje je glavni način društveno-gospodarske mobilnosti i mogućeg unapređenja kvalitete života. Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP)⁽¹⁰⁾ ističe da, iako je osnovno školovanje u mnogim zemljama regije doseglo univerzalne standarde te iako je i u srednjem školovanju ostvaren znatan napredak, njihova je kvaliteta manjkava. Svjetska banka razvila je programe za tu regiju u suradnji s drugim agencijama te bi i Europska komisija trebala raditi u tom smjeru. Isto tako, navodi se da znatna nejednakost u pogledu obrazovnih mogućnosti narušava društveni ugovor u arapskim zemljama.

2.8.2. U Planu djelovanja Unije za Mediteran⁽¹¹⁾ ističe se da je potrebno ojačati obrazovanje kao ključni čimbenik za stvaranje održivih i kvalificiranih radnih mjesta, posebno među mladima koji ne rade i podložni su prihvaćanju loših profesionalnih praksi; ističu se i istraživanje i inovacije kao temelj modernizacije gospodarstava te održivost kao transverzalni element osiguravanja uključivog društvenog i gospodarskog razvoja.

2.8.3. Jačanje socijalnog kapitala ključno je za stabilnost i sigurnost u regiji. Stoga je potrebno promicati osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, visokoškolsko obrazovanje, pristup znanosti i znanstvenim spoznajama, zapošljivost, zdravlje, osnaživanje i mobilnost mladih, rodnu ravnopravnost, forume za raspravu i socijalnu uključenost.

2.8.4. Unatoč određenim poteškoćama u pogledu pristupa obrazovanju i osiguravanja obrazovanja za sve te usprkos potrebi poboljšanja kvalitete osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, osnovni je izazov premostiti jaz između izobrazbe i zapošljavanja. U tom je smislu nužno promicati strukture koje povezuju tržište rada i obrazovni sustav kako bi se osiguralo potpuno uključivanje mladih u društvo. EGSO smatra da je u tu svrhu ključno promicati razmjenu iskustava u kurikularnom razvoju i metodološkim inovacijama, podupirući prijenos iskustava i praksi, radi postizanja kompetencija i sposobnosti primjerenih tržištu rada, kao i promicati i revalorizirati stručno obrazovanje i osposobljavanje s obzirom na izazov otvaranja 60 milijuna radnih mjesta u arapskim zemljama u sljedećem desetljeću.

⁽⁹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2014/09/UfMMinistersDeclarationEN.pdf>

⁽¹⁰⁾ http://www.arabstates.undp.org/content/rbas/en/home/library/huma_development/arab-human-development-report-2016-youth-and-the-prospects-for/

⁽¹¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/01/UfM-Roadmap-23-JAN-2017.pdf>

2.8.5. Socijalni partneri, kao i druge specijalizirane organizacije, ističu središnju ulogu neformalnog obrazovanja kao ključnog alata i dugoročnog rješenja za borbu protiv radikalizacije i ekstremizama, kao i zbog njegova doprinosa integraciji ugroženih skupina, posebno mladih i žena.

2.8.6. EGSO pozdravlja priznavanje važnosti neformalnog obrazovanja kao dopune formalnom obrazovanju i smatra da je potrebno ojačati sinergije između te dvije vrste obrazovanja. Stoga smatra da je potrebno povećati razinu političke angažiranosti u pogledu neformalnog obrazovanja i dodijeliti mu veća proračunska sredstva s obzirom na to da se njime olakšava proces sazrijevanja i socijalnog uključivanja mladih, koji se obrazuju o aktivnom sudjelovanju i razvoju demokratskih vrijednosti, te ono predstavlja djelotvoran instrument za osnaživanje kulture mira.

2.9. Akademska i obrazovna mobilnost – premošćivanje jaza u znanju

2.9.1. Mobilnost mladih predstavlja ključan dio odgovora na izazove s kojima se suočava Sredozemlje. Naime, migracija u arapskim zemljama simptom je socijalne isključenosti mladih koji su visokokvalificirani. Stoga je potrebno poticati migraciju od koje koristi imaju kako zemlje podrijetla tako i odredišta. To podrazumijeva veće priznavanje kvalifikacija i diploma, kao i olakšavanje akademske mobilnosti i poboljšanje pravnih okvira za uvjete ulaska i boravka u EU-u koji se primjenjuju na državljane susjednih zemalja u svrhu istraživanja, studiranja, razmjene učenika, izobrazbe i volontiranja.

2.9.2. S druge strane, jedan od najvećih postojećih jazova između dviju obala Sredozemlja jest jaz u znanju, zbog čega EGSO smatra da je potrebno donijeti mjere za promicanje proizvodnje i širenja znanstvenih i akademskih spoznaja te predlaže stvaranje i promicanje zajedničkih euromediterranskih mreža znanja i istraživanja. Osim toga, smatra da je ključno poticati prevođenje navedenih akademskih i znanstvenih radova, osobito s arapskoga i na arapski.

2.9.3. Usto, EGSO želi ustrajati u poticanju mobilnosti studenata, nastavnika, istraživača, članova akademske zajednice i znanstvenika putem boravaka, razmjena i stažiranja kao ključnog elementa promicanja akademske kvalitete i zapošljivosti mladih, uz jačanje učinkovite provedbe i ostvarivanja rezultata programa Erasmus + u zemljama euromediterranske regije, kao i protoka znanja i međukulturnog dijaloga.

2.10. Mediji i međukulturni dijalog – ključni elementi za postizanje tolerancije

2.10.1 .Pluralizam, neovisnost i profesionalnost lokalnih medija jamstvo su društvenog napretka i doprinose tomu da ti mediji djeluju kao katalizatori promjena u zemljama susjedstva.

2.10.2 .EGSO ističe potrebu poticanja dijaloga i suradnje između medija u euromediterranskom prostoru kako bi se poboljšali i ojačali profesionalni standardi i njihovi zakonodavni okviri. Ključan je i doprinos jamčenju i zaštiti slobode tiska i slobode izražavanja.

2.10.3 .Neophodno je priznati ulogu medija u poboljšanju međukulturnog dijaloga i poticanju poštovanja, tolerancije i međusobnog poznavanja. U aktualnom kontekstu porasta protuzapadnog diskursa na jugu te populističkog i ksenofobnog diskursa u Europi, više je no ikad potrebno ostvariti napore u njihovu suzbijanju kako bi se suprotstavilo vizijama koje narode, kulture i vjere okreću jedne protiv drugih u okviru pristupa zasnovanog na manihejskom i isključivom binarizmu.

2.10.4. U tom smislu EGSO pozdravlja pokretanje projekata kojima se želi osigurati poštovanje postojeće različitosti u Europi i kojima se promiču tolerancija i informiranje bez predrasuda, stereotipa i iskrivljenih predodžbi, kao što je Centar za praćenje islamofobije u medijima u Španjolskoj⁽¹²⁾, koji promiče nerasističko informiranje. EGSO pak potiče pokretanje transverzalnih projekata u tu svrhu.

2.10.5. Osim sigurnosnih pitanja, nedostatak mogućnosti, osobito za mlade, može biti jedan od temeljnih uzroka nestabilnosti te postati jedan od uzroka procesa radikalizacije. Postoji potreba sprečavanja i suzbijanja ekstremizma i rasizma promicanjem međukulturnog dijaloga. Stoga institucije i mreže koje se bave međukulturnim i međuvjerskim dijalogom trebaju ojačati vlastite sinergije i komplementarnosti kako bi postigle znatniji učinak.

⁽¹²⁾ <http://www.observatorioislamofobia.org/>

2.10.6 .U prevenciju radikalizacije i nasilnog ekstremizma trebaju se uključiti gospodarska i socijalna vijeća iz mediteranske regije, gospodarski i socijalni dionici te civilno društvo u cjelini. U tu je svrhu potrebno uspostaviti mehanizme za razmjenu i suradnju, s odgovarajućim financijskim sredstvima, kao i riješiti pitanja povezana s pravosuđem, rodnom neravnopravnošću, govorom mržnje, nezaposlenošću mladih i nepismenošću u sklopu širih napora na području deradikalizacije koji uključuju i poticanje međukulturnog dijaloga. U vezi s tim treba istaknuti rad Mreže za osvješćivanje o radikalizaciji (RAN)⁽¹³⁾ i njezina Centra za izvrsnost.

2.10.7 .EGSO smatra da je ključno poticati razmjene među intelektualcima, umjetnicima i kulturnim akterima u regiji jer su oni ključni pokretači društvenih promjena, i to promicanjem zajedničkih projekata kojima se doprinosi poticanju dijaloga i međusobnog poznavanja. Isto tako, potiče bolju koordinaciju i suradnju na zaštiti kulturne baštine te podizanje osviještenosti o različitim kulturnim i umjetničkim disciplinama i senzibilitetima koji istodobno postoje na euromediteranskom prostoru kao vrijedan element kohezije i međusobnog poznavanja, kao i njihovo valoriziranje.

2.11. Civilno društvo i sinergije među socijalnim dionicima – prostori uključivosti i rasprave

2.11.1 .Gospodarska kriza i ksenofobija na sjevernoj obali, ali i zahtjevi za slobodom izražavanja i borba za ljudska prava u zemljama na južnoj obali elementi su koji izrazito utječu na ostvarenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u društvima euromediteranskih zemalja.

2.11.2 .U tom se smislu u izvješću Europskog parlamenta iz studenoga 2015. o promicanju ljudskih prava⁽¹⁴⁾ navodi da civilnom društvu treba dati veću potporu. Unatoč tomu vidljivost organizacija civilnog društva u zemljama juga još uvijek nije dovoljna uzmu li se u obzir naponi koje te organizacije ulažu i, ponekad, rizici koje preuzimaju, kao i njihova uloga u davanju zamaha društvenim promjenama. Gospodarska i socijalna vijeća iz mediteranske regije mogu u tom smislu poslužiti kao platforme za širenje informacija, okupljanje dionika i raspravu.

2.11.3 .EGSO navodi da je sektor udruga prostor koji doprinosi uključivosti. Osim toga, smatra nužnim da Europska komisija ojača potporu projektima koje provodi organizirano civilno društvo preko svojih gospodarskih i socijalnih organizacija, udruga i njihovih mreža, kao i da se ojačaju partnerstva i sinergije među različitim uključenim dionicima.

2.11.4 .EGSO smatra da bi ministri euromediteranske regije trebali surađivati na konkretnim projektima s Euromediteranskim sastankom na vrhu gospodarskih i socijalnih vijeća te sličnih institucija, ne dovodeći u pitanje potporu građanskim i kulturnim udrugama.

2.12. **Žena** – središte ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava

2.12.1 .Na trima ministarskim konferencijama Euromediteranskog partnerstva o jačanju uloge žena u društvu, održanima u Istanbulu⁽¹⁵⁾ (2006.), Marakešu⁽¹⁶⁾ (2009.) i Parizu⁽¹⁷⁾ (2013.), vlade su se obvezale na provedbu preuzetih obveza: jednaka prava žena i muškaraca pri sudjelovanju u političkom, gospodarskom, građanskom i društvenom životu; suzbijanje svih oblika nasilja i diskriminacije nad ženama i djevojčicama te djelovanje na promjeni stavova i ponašanja kako bi se postigla rodna ravnopravnost u svrhu promicanja osnaživanja žena, ne samo na području prava nego i u stvarnosti.

2.12.2 .Unatoč zakonskim izmjenama do kojih je došlo u zemljama južnog Sredozemlja, UNDP smatra da je ravnopravnost žena u pogledu ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava još daleko od ostvarenja.

2.12.3. EGSO navodi da postoji velik jaz između službenih izjava, prijedloga institucija, pa čak i važećeg zakonodavstva, i stvarne svakodnevice žena u njihovim zajednicama te ističe potrebu usklađivanja nacionalnih zakona s ustavnim odredbama i rješavanja problema pravnih vakuuma koji i dalje omogućuju diskriminacijske prakse prema ženama.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network

⁽¹⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2015-0344+0+DOC+XML+V0//ES>

⁽¹⁵⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4224/ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>.

⁽¹⁶⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4756/second-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>.

⁽¹⁷⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4226/third-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>.

2.12.4 .U tom kontekstu EGSO ističe potrebu osiguravanja sredstava za izobrazbu i osvješćivanje skupina odgovornih za jamčenje učinkovite provedbe zakonodavstva – sudstva, snaga sigurnosti, poduzeća, prosvjetnih djelatnika, medija, institucija poput gospodarskih i socijalnih vijeća itd.

2.12.5 .Kako bi se ojačala prava i postigli bolji rezultati, EGSO preporučuje da se lokalne uprave povežu s organizacijama civilnog društva u području rodne ravnopravnosti jer one raspolažu boljim informacijama u pogledu problema koji muče građane i njihovih zahtjeva. Taj se zajednički rad različitih dionika može oslanjati na doprinose akademske zajednice (sveučilišta i specijaliziranih instituta). Primjer je toga Euromediterranska zaklada za žene ⁽¹⁸⁾ (FFEM), koja je zajedno s Federacijom liga za prava žena, regionalnom upravom Marakeša, Sveučilištem Cadi Ayyad, Regionalnom komisijom za ljudska prava i drugim lokalnim tijelima provela kampanju osvješćivanja protiv ranih brakova.

2.12.6 .Stoga EGSO traži od ministara država članica Unije za Mediteran da se ta područja uzmu u obzir na sljedećoj ministarskoj konferenciji, kao i da se osiguraju financijska sredstva za te mjere i kampanje.

2.12.7. EGSO smatra da bi neuzimanje u obzir prethodnih točaka imalo velike posljedice. Rani brakovi, rani prekid obrazovnog procesa i, posljedično, devalorizacija žena na tržištu rada i u političkoj zastupljenosti neki su od elemenata koji negativno utječu na ostvarivanje prava, osobito žena i djevojčica.

Bruxelles, 18. listopada 2017.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽¹⁸⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/>.